

به نام خدا

تبیین بعد اجتماعی الگوی سوم زن مسلمان از دید آیت الله خامنه ای

الهام محبی^۱

چکیده

این مقاله به تبیین بعد اجتماعی الگوی سوم زن مسلمان از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه ای می پردازد و تلاش دارد تا نقش و جایگاه زنان مسلمان را در عصر حاضر مورد بررسی قرار دهد. با توجه به تحولات سریع اجتماعی و فرهنگی در قرن بیست و یکم، ضرورت دارد که مفهوم زن و جایگاه او در جامعه اسلامی به ویژه از منظر رهبران فکری و دینی مورد بررسی دقیق قرار گیرد. الگوی سوم زن مسلمان، به عنوان رویکردی نوین، در بر دارنده تعادل میان حقوق و وظایف زنان و همچنین حفظ هویت اسلامی آنهاست. آیت الله خامنه ای همواره بر ارتقای جایگاه اجتماعی زنان به عنوان مادران، همسران و کنشگران اجتماعی و سیاسی تاکید داشته است. الگوی سوم زن در جمهوری اسلامی ایران، مفهومی است که ترکیبی از نقش های خانوادگی و اجتماعی زنان را در بر می گیرد و بر اساس آموزه های اسلامی، زن را به عنوان یک موجود مستقل، با هویتی انسانی و الهی معرفی می کند. این الگو به ویژه در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مورد تأکید قرار گرفته است و زنان را به عنوان محور خانواده و مؤثرترین نیروهای اجتماعی معرفی می کند. این الگو هم چنین، زنان را به عنوان محور خانواده و مؤثرترین نیروهای اجتماعی معرفی کرده و در این راستا زنان را به عنوان عاملان اصلی در تربیت نسل های انقلابی و مؤمن می داند که به عنوان جهادگران فرهنگی و اجتماعی، نقش کلیدی دارند. تبیین دقیق و عمیق ابعاد اجتماعی الگوی سوم زن مسلمان می تواند به عنوان یک ابزار کارآمد برای ارتقای حقوق زنان، تقویت بنیان های خانواده و توسعه پایدار اجتماعی در جوامع اسلامی مورد استفاده قرار گیرد.

کلمات کلیدی

زن، زن مسلمان، الگوی سوم، بعد اجتماعی، آیت الله خامنه ای

^۱ طلبه سطح دو حوزه علمیه کریمه خاوران قم

در دنیای معاصر، موضوع حقوق و جایگاه اجتماعی زنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی گسترده‌ای که در سده‌های اخیر در جوامع مختلف رخ داده است، زنان به عنوان نیمی از جمعیت، نقش بسیار کلیدی در شکل‌دهی به سیر تاریخی و فرهنگی جوامع ایفا می‌کنند. در این راستا، تبیین دقیق جایگاه اجتماعی زن مسلمان و واکاوی الگوی سوم زن مسلمان، می‌تواند به درک بهتر از نقش و جایگاه این قشر در جامعه معاصر کمک کند. الگوی سوم زن مسلمان، نمایانگر رویکردی نوین، کامل و جامع به مسأله زن در اسلام است که بر بسط و گسترش ظرفیت‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی زنان مسلمان تأکید دارد و قادر به ترسیم هویتی مستقل و فعال خصوصاً در جامعه، برای زنان می‌باشد. تأکید بر نقش زنان در ساختار خانواده، جامعه و سیاست، و هم‌چنین پیوند دادن آموزه‌های دینی به نیازهای امروز، از مهم‌ترین اهداف این الگو به شمار می‌رود. این الگو، زنان را به‌عنوان ستون اصلی خانواده و نیروی مؤثر در تحقق اهداف انقلاب معرفی می‌کند و بر مشارکت فعال آن‌ها در عرصه‌های اجتماعی، علمی و فرهنگی تأکید می‌ورزد. زنان با تربیت نسل‌های مقاوم و مؤمن و هم‌چنین با مشارکت در جهاد فرهنگی، می‌توانند در برابر تهاجم فرهنگی غرب ایستادگی کنند. زنان همواره نقشی حیاتی و بنیادین در تمام جوامع انسانی ایفا کرده‌اند. در تاریخ اسلام نیز، همواره در کنار مردان و در عرصه‌های مختلفی هم‌چون اجتماعی و فرهنگی و سیاسی نقش آفرینی کرده‌اند و موثر بوده‌اند. نکته دیگری که باید به آن توجه شود این است که نقش زنان پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، تحول چشمگیری را تجربه کرد. انقلاب اسلامی با شعارهای فطری و جهانی خود و با تأکید بر ارزش‌های انسانی و اسلامی، زمینه‌ساز تعریف جدیدی از جایگاه در اجتماع گردید. در این راستا، جایگاه زن در جمهوری اسلامی ایران، با توجه به آموزه‌های دینی و شریعت اسلامی، از یک سو به عنوان نگهبان خانواده و مربی نسل‌ها و از سوری دیگر به عنوان فردی که می‌تواند در عرصه‌های اجتماعی موثر واقع شود مورد توجه قرار گرفت.

الگوی سوم زن در اندیشه رهبر انقلاب اسلامی ایران، در برگیرنده دو بعد است. نخست نقش خانواده محور زن که تربیت نسل‌های آگاه و مومن و انقلابی را بر عهده داشته و این امر را در اولویت قرار می‌دهد. دوم، نقش وی در اجتماع و مشارکت فعال او در پیشبرد اهداف اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است. البته در مسیر تحقق این الگو همواره چالش‌ها و موانعی وجود دارد. موانعی هم‌چون تهاجم فرهنگی که از مهم‌ترین آنان است و همین‌طور نگاه متحجرانه داخلی، که مانع از پیشرفت و توسعه نقش زنان در جامعه اسلامی هستند و موجب می‌شوند که زنان از مسیر واقعی خود دور شوند.

این مقاله، به بررسی الگوی سوم زن مسلمان و علی‌الخصوص ابعاد اجتماعی این الگو و نقش آن در بهبود وضعیت اجتماعی زنان پرداخته است. در متن پیش رو تلاش خواهیم کرد تا نشان دهیم، زنان چگونه می‌توانند

در عرصه های مختلف اجتماعی، فرهنگی و سیاسی به پیشبرد اهداف کلان جامعه اسلامی کمک کنند. توجه به این الگو نه تنها به تحکیم بنیان های خانواده و جامعه کمک می کند، بلکه همچنان می تواند به عنوان الگویی برای سایر ملل مسلمان نیز مورد استفاده قرار گیرد.

۱) تعریف الگوی سوم زن مسلمان

الگوی سوم زن مسلمان، مفهومی است که بر پایه ارزش ها و آموزه های دین اسلام بنا شده است. این الگو تلاش دارد زن را به عنوان همسر، مادر و عضو فعال و اثرگذار جامعه در مسیر رشد و تعالی انسانی و دینی معرفی کند. بنابراین، ضمن حفظ و تقویت نقش های تربیتی و خانوادگی، امکان حضور فعال و مؤثر زن در عرصه های اجتماعی، علمی و فرهنگی را فراهم می سازد. البته این الگو، هویت زن را فراتر از نقش های صرفاً اجتماعی یا خانوادگی تعریف می کند و زن را به عنوان موجودی دارای کرامت، عقلانیت، مسئولیت و معنویت می شناسد. مقام معظم رهبری، معتقد هستند که الگوی سوم زن، مدلی است که ضمن پذیرش تفاوت های طبیعی زن و مرد، بر نقش متعالی زنان در تمدن سازی تاکید می کند. ایشان در توصیف این الگو می فرمایند: ((زن در اسلام، محور خانواده است، اما این محور بودن به معنای کنار گذاشته شدن از عرصه های اجتماعی نیست. اسلام زن را از فعالیت های اجتماعی منع نکرده، بلکه او را به حضور در عرصه های علمی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی فراخوانده است، البته با رعایت حریم کرامت انسانی و ارزشی او)).^۲ مطابق این تعریف، زن موجودی فعال و پویا است که بدون خدشه وارد کردن به ارزش های خانوادگی، توانایی مشارکت در ساختارهای اجتماعی را نیز دارا می باشد.

- ویژگی های الگوی سوم زن مسلمان

۱. **هویت دینی محکم و مستحکم:** زن مسلمان در این الگو، هویت خود را بر اساس آموزه های اسلامی و تعالیم قرآن و اهل بیت (ع) تعریف می کند. هویت اسلامی این است که زن در عین این که هویت و خصوصیت زنانه خود را حفظ می کند - که طبیعت و فطرت است و برای هر جنسی خصوصیات آن جنس ارزش است - یعنی آن احساسات رقیق را، عواطف جوشان را، آن مهر و محبت را، آن رقت را، آن صفا و درخشندگی زنانه را برای خود حفظ می کند، در عین حال، هم باید در میدان ارزش های معنوی - مثل علم، مثل عبادت، مثل تقرب به خدا، مثل معرفت الهی و سیر وادی های عرفان - پیشروی کند، هم در عرصه های مسائل اجتماعی و سیاسی و ایستادگی و صبر و مقاومت و حضور سیاسی و خواست سیاسی و درک و هوش سیاسی، شناخت کشور خود، شناخت آینده ی خود، شناخت هدفهای ملی و بزرگ و اهداف اسلامی مربوط به کشورهای اسلامی و ملت های اسلامی، شناخت توطئه های دشمن، شناخت دشمن، شناخت روش های دشمن باید روز به روز پیشرفت کند و

۱۳۸۶. بیانان در دیدار با جمعی از بانوان^۲

هم در زمینه‌ی ایجاد عدل و انصاف و محیط آرامش و سکونت در داخل خانواده باید پیشرفت داشته باشد. اگر قوانینی لازم است، اگر تصحیح و اصلاحی در مسائلی که به این جا منتهی می‌شود، لازم است، زنان، زنان باسواد، زنان آگاه، زنان بامعرفت، در همه‌ی این میدان‌ها بایستی پیشروی کنند؛ الگوی زن را نشان بدهند؛ بگویند زن مسلمان زنی است که هم دین خود را، حجاب خود را، زنانگی خود را، ظرافت‌ها و رقت‌ها و لطافت‌های خود را حفظ می‌کند؛ هم از حق خود دفاع می‌کند؛ هم در میدان معنویت و علم و تحقیق و تقرب به خدا پیشروی می‌کند و شخصیت‌های برجسته‌ای را نشان می‌دهد و هم در میدان سیاسی حضور دارد. این الگویی برای زنان است.^۳

۲. مسئولیت‌پذیری در خانواده: یکی از ویژگی‌های مهم الگوی سوم، تأکید بر نقش زن به عنوان همسر و مادر است. زن مسلمان، محور تربیت فرزندان و مراقبت از سلامت خانواده است. این مسئولیت، نه بار محدودیت بلکه منبع قدرت و تأثیرگذاری در جامعه شناخته می‌شود. همان طور که رهبر انقلاب فرموده اند: ((زن بودن، برای زن یک نقطه‌ی امتیاز است، یک نقطه‌ی افتخار است. این افتخاری نیست برای زن که او را از محیط زنانه، از خصوصیات زنانه، از اخلاق زنانه دور کنیم. خانه‌داری را، فرزندداری را، شوهرداری را ننگ او به حساب بیاوریم. فرهنگ غربی خانواده را متلاشی کرد)).^۴

مهم‌ترین چیزی که انسان به آن احتیاج دارد، آرامش است. مرد برای پیدا کردن آرامش، به زن در محیط خانواده احتیاج دارد؛ زن هم برای یافتن آرامش، به مرد در محیط خانواده نیازمند است. خانواده، مرکز اصلی رشد انسان‌ها و زنان، محور این رشد هستند.^۵

۳. تربیت‌پذیری نسل آینده: یکی از ویژگی‌های کلیدی این الگو، نقش زن در تربیت نسل آینده است. زن مسلمان به عنوان اولین مدرس اخلاق و دین به فرزندان خود، در شکل‌دهی به آینده جامعه نقش بسیار مهم و تأثیرگذاری دارد. مادر میتواند فرزندان را به بهترین وجهی تربیت کند. از دید رهبر انقلاب، تربیت فرزند به وسیله‌ی مادر، مثل تربیت در کلاس درس نیست؛ با رفتار است، با گفتار است، با عاطفه است، با نوازش است، با لالائی خواندن است؛ با زندگی کردن است. مادران با زندگی کردن، فرزند تربیت میکنند. هرچه زن صالح‌تر، عاقل‌تر و هوشمندتر باشد، این تربیت بهتر خواهد شد. بنابراین برای بالا رفتن سطح ایمان، سطح سواد، سطح هوش بانوان، در کشور باید برنامه‌ریزی شود. زنان محور خانواده و رشد انسان هستند، بنابراین آنان باید با تربیت نسلی مومن، آگاه و انقلابی، مسیر آینده کشور را هموار سازند.^۶

۳۰/۰۶/۱۳۷۹ بیانات در دیدار جمعی از بانوان^۳

بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی زنان و بیداری اسلامی^۴ ۲۱/۰۴/۱۳۹۱

بیانیه گام دوم انقلاب، بند ۴^۵

بیانیه گام دوم انقلاب، بند ۴^۶

۴. **حفظ کرامت و عزت زن:** در الگوی سوم، کرامت زن به عنوان یک انسان کامل و شریف تأکید می‌شود. زن مسلمان باید مورد احترام قرار گیرد و نقش‌های او به گونه‌ای تعریف شوند که شأن و منزلت انسانی او حفظ شود. این مساله از چنان اهمیتی برخوردار است که آیت الله خامنه‌ای در مورد آن بیان کرده اند:

((در احصای مسائل اصلی زنان، حقیقتاً به مسائل اصلی بپردازیم، نه به مسائل درجه‌ی دو. پرداختن به مسئله‌ی خانواده و بخصوص مسئله‌ی سلامت و امنیت و آرامش و تکریم زن در محیط خانواده، یکی از مسائل اصلی است. ما چند مسئله‌ی اصلی داریم، یکی از آنها این است.))^۷

نگاه اسلام به زن - به حیث جنس - یک نگاه فوق‌العاده متعالی است. اسلام به معنای واقعی زن را تکریم کرده است. اگر روی نقش مادر و حرمت مادر در درون خانواده تکیه می‌کند، یا روی نقش زن و تأثیر زن و حقوق زن و وظایف و محدودیت‌های زن در داخل خانواده تکیه می‌کند، به‌هیچ‌وجه به معنای این نیست که زن را از شرکت در مسائل اجتماعی و دخالت در مبارزات و فعالیت‌های عمومی مردم منع کند. به عبارت دیگر، زن در نگاه اسلامی، موجودی دارای استقلال و صاحب کرامت انسانی است. این کرامت ناشی از جایگاه الهی و انسانی زن است. همان طور که خداوند در قرآن فرموده است:

((وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا))^۸

به یقین فرزندان آدم را کرامت دادیم، و آنان را در خشکی و دریا لبر مرکب‌هایی که در اختیارشان گذاشتیم سوار کردیم، و به آنان از نعمت‌های پاکیزه روزی بخشیدیم، و آنان را بر بسیاری از آفریده‌های خود برتری کامل دادیم.

۵. **تاکید بر مسئله حجاب:** حجاب، تکریم آن کسی است که در حجاب است. حجاب زن، تکریم زن است. مسئله‌ی حجاب یکی از چیزهایی است که می‌تواند در خطر جاذبه‌ی جنسی محدودیت ایجاد کند؛ از این جهت در اسلام روی مسئله‌ی حجاب تأکید شده است. حجاب یک واجب شرعی است که باید رعایت شود. ممکن است این ایراد وارد شود که حجاب مانع رشد و پیشرفت است. امام خامنه‌ای در این مورد فرموده اند:

((حجاب نه تنها مانع از رشد زن و ترقی زن نیست؛ بلکه برعکس، حجاب مانع از آن خودنمایی‌های بی‌موردی است که مانع حرکت زن میشود. ما امروز هزاران بانوی بزرگ و برجسته در صحنه‌های گوناگون علمی و عملی و

۳۹۳/۰۱/۳۰ بیانات در دیدار جمعی از بانوان برگزیده کشور ۷
سوره اسراء، آیه ۷۰ ۸

رفتارهای فردی و اجتماعی، عقاید و باورهای دینی و مسائل سیاسی می داند. دشمن در تهاجم فرهنگی خود سعی می کند مقاومت را در میان مردم ما از حیثیت و اعتبار بیندازد؛ در واقع مقاومت شکنی کند و سنگرها را از بین ببرد. مهم ترین سنگر یک انسان، ایمان و انگیزه و عشق اوست. نباید اجازه دهید این سنگر را در دلها فرو بریزند و از بین ببرند.^{۲۰}

۲. نگرش های متحجرانه داخلی: بعضی از نگرش ها و تفکرات متحجرانه داخلی که در برخی نهادها و جریان های سیاسی و دینی موجود است، به طور غلط و محدود کننده ای، نقش اجتماعی زنان را در جامعه تضعیف می کند. این دیدگاه های می تواند موجب کاهش مشارکت زنان در عرصه های اجتماعی و فرهنگی شود. این نگاه افراطی زن را صرفا در چارچوب خانه تعریف کرده و او را از مشارکت اجتماعی و علمی باز می دارد: ((بعضی از دیدگاه ها در داخل کشور، نقش اجتماعی زنان را محدود می کنند و آن را در چارچوب های تنگی به عنوان یک موحود صرفا خانگی می بینند.))^{۲۱}

۳. ضعف در آموزش و آگاهی: یکی از چالش های اصلی برای زنان، کمبود آموزش های مناسب در زمینه های حقوقی و اجتماعی و فرهنگی است. نظام آموزشی ما در سطوح مختلف، به درستی به تربیت هویت دینی، اجتماعی و مسئولیت پذیری بانوان نمی پردازند. امروز بسیاری از ازنان هنوز به طور کامل از حقوق و وظایف خود در جامعه آگاه نیستند و این امر یکی از عواملی است که موجب کاهش تاثیرگذاری آنان در جامعه می شود.

۴. محدودیت های اقتصادی و شغلی: علی رغم پیشرفت هایی که در زمینه حقوق زنان صورت گرفته است، اما زنان هنوز هم با مشکلات اقتصادی و محدودیت های شغلی رو به رو هستند. این محدودیت ها مانع از مشارکت موثر آن ها در توسعه اقتصادی کشور و تحقق آرمان های اجتماعی می شود.

-فرصت ها

۱. تکامل همه جانبه شخصیت زن: الگوی زن مسلمان، به زنان امکان رشد و تعالی همه جانبه را می دهد. یعنی در این الگو، زن نه فقط به عنوان مادری متعهد و همسری فداکار بلکه به عنوان فردی مستقل، آگاه و فعال در عرصه های مختلف اجتماعی و فرهنگی و علمی شناخته می شود.

۲. امکان پیشرفت علمی و فرهنگی: این الگو، فرصت و انگیزه لازم برای تحصیل، پژوهش و یادگیری و فعالیت های فرهنگی را فراهم می کند. زنان می توانند به عنوان پژوهشگر، نویسنده و فعال فرهنگی در جامعه

0 ۴/۰۷/۱۳۸۰
1 آیت اللهی، ۱۳۹۸، ص ۵۶

حضور پیدا کرده و در سطح بین المللی نیز ارتقا پیدا کنند. همان طور که زنان ایرانی توانسته اند با کسب موفقیت در حوزه های علمی، پژوهشی و فرهنگی و هنری، جایگاه خود را در جامعه تثبیت کنند. در یکی از گزارش های سازمان بین المللی آمده است که زنان ایرانی در حوزه های علمی و فناوری، به ویژه در زمینه های پزشکی و مهندسی و علوم انسانی، توانسته اند دستاورد های چشم گیری داشته باشند و به الگوی جهانی تبدیل شوند.^{۲۲}

۳. الگوهای موفق: زنان انقلابی و مادران شهدا به عنوان الگوهای برجسته از الگوی سوم زن، در تاریخ انقلاب اسلامی شناخته می شوند. اگر خانواده های شهدا- مادران و همسران- صبر نمی کردند، جنگ دچار مشکلات بسیار بزرگی می شد. در آن مقطع، نقش زنان، بسیار برجسته بود. انقلاب و جنگ، زنان ما را در جامعه از آگاهی و رشد سیاسی برخوردار کرد. زن، وقتی باسواد باشد و از آگاهی سیاسی برخوردار شود، کسی نمی تواند به آسانی به او زور بگوید و حقش را پامال کند. این ها غنیمتهایی بود که در انقلاب برای زنان پیش آمد. شهیدان و جانبازان و آزادگان زن، نمایندگان یکی از برترین قله های افتخارات انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی اند. قدرت ایمان، راه مجاهدتهای بزرگ را به روی زنان ایرانی گشود و صحنه های شگفت انگیز و کم نظیری از حضور شجاعانه و فداکارانه و مبتکرانه ی آنان در میدانهای دشوار پدید آورد. بی شک زنان شهید و جانباز و آزاده - که تعداد آنان را هفده هزار دانسته اند- در قله ی این افتخاراتند. زن ایرانی توانست به رغم فرهنگ فساد و انحطاط غربی تحمیل شده بر بسیاری از زنان در دوران نحس پهلوی، خود را به شرافت و طهارت مطلوب اسلام نزدیک کند و این افتخاری بزرگ است.^{۲۳}

۴. حمایت از حقوق و آزادی های زنان در عرصه بین المللی: مسئله ی زن در دنیای امروز و از جمله در کشور ما، یکی از مسائلی است که به جهات مختلف همچنان درخور پیگیری و تأمل و کار و فکر است. از نظر اسلام، میدان فعالیت و تلاش علمی و اقتصادی و سیاسی برای زنان، کاملاً باز است. حضور زنان ایرانی در عرصه های دیپلماتیک، فرهنگی و اجتماعی در سطح بین المللی، فرصتی برای معرفی الگوی زن مسلمان ایرانی به جهان است. حقیقت این است که زن با شرف و با استعداد ایرانی یکی از بزرگترین ضربه ها را به تمدن غرب زده است. غیر از مجموع حرکت جمهوری اسلامی، بخصوص زن ایرانی یکی از مهم ترین ضربه ها را به داعیه های غربی و دروغ های غربی وارد کرده است. چطور این اتفاق افتاده است؟ رهبر انقلاب در بیانات خود فرموده اند که اینها سالها است - دویست سال است - که می گویند زن اگر چنانچه از قیود اخلاقی و شرعی و مانند این چیزها رها نشود نمی تواند پیشرفت کند، نمی تواند به مقامات عالی علمی و سیاسی و اجتماعی و غیره برسد؛ این جوری دارند میگویند. شرط رسیدن زن به رتبه های بالای اجتماعی و سیاسی و غیره

^۲ پژوهش های علمی و فرهنگی، ۱۴۰۰

^۳ ۱۹/۱۲/۱۳۹۹

این است که این قیود اخلاقی را رها کند.^۴ اما مشخص شد که این گونه نیست. جمهوری اسلامی ایران درباره بحث حقوق زنان ادعا داشته و توانسته در این زمینه درخشان ظاهر شود.

۵. **ارتقای سلامت روان و جسم:** الگوی سوم زن مسلمان با تاکید بر تعادل و توازن در زندگی، به زنان این فرصت را میدهد که به سلامت جسمی و روانی خود توجه داشته باشند و سبک زندگی سالم تری را در پیش بگیرند. زنان طبق این الگو می توانند به سکینه و آرامش درونی و قلبی دست پیدا کنند.

۶. **تعادل بین دین و زندگی و اجتماعی:** یکی از مهم ترین ویژگی های الگوی سوم زن مسلمان، حفظ تعادل میان رعایت احکام و ارزش های دینی با حضور فعال در جامعه است. این الگو نشان می دهد که زن مسلمان می تواند با حفظ حجاب و ارزش های دینی، در فعالیت های اجتماعی، فرهنگی، ورزشی و سیاسی مشارکت کند.

نتیجه گیری

الگوی سوم زن مسلمان به زنانی اطلاق می شود که همزمان با ایفای نقش های مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، به هویت دینی و خانواده محوری خود نیز پایبند می مانند. طبق دیدگاه رهبر انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله خامنه ای، زن باید در میدان های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی فعال باشد. به عبارت دیگر، زن نباید تنها در خانه بماند یا از عرصه های اجتماعی و مبارزاتی دور باشد. بنابراین، زن سوم باید در جنبش های اجتماعی، حتی در عرصه های علمی، اقتصادی و سیاسی، حضور موثر و فعالی داشته باشد. بر خلاف الگوهای مدرن غربی که زن را در چارچوب های غیر دینی و سطحی محدود می کنند، زن سوم در نگاه رهبر انقلاب باید همزمان با ایفای نقش های اجتماعی، به اصول و ارزش های اسلامی و دینی خود وفادار بماند. او باید از نظر اخلاقی، خانوادگی و حجاب نیز معیارهای اسلامی را رعایت کند و به عنوان یک مادر، همسر و معلم، نقشی تربیتی و اخلاقی ایفا کند. نمونه های عینی فراوانی از حضور زنان در عرصه های اجتماعی یافت می شود. به عنوان مثال، در انقلاب اسلامی ایران، زنان نقش مهمی در مبارزات علیه رژیم شاهنشاهی داشتند و امام خمینی (ره) آن ها را به عنوان مجاهدین و پیشتازان انقلاب مورد ستایش قرار داد. زن مطابق این الگو باید با استکبار و ظلم مبارزه کند، از این رو آیت الله خامنه ای همواره بر ضرورت جهاد فرهنگی و سیاسی زنان تأکید کرده اند و از زنان خواسته اند که در برابر سلطه گران و استعمارگران ایستادگی کنند. هم چنین در دوران جنگ تحمیلی و پس از آن، زنان ایرانی نقش بی بدیلی در پشتیبانی از انقلاب و دفاع از کشور ایفا کردند.

در مجموع، زن سوم در گفتمان رهبر انقلاب به زنانی اطلاق می شود که توانسته اند تعادلی میان حضور فعال اجتماعی و پایبندی به اصول اسلامی و خانوادگی خود برقرار کنند. این الگو نه تنها در دفاع از انقلاب اسلامی و جامعه مؤثر بوده است، بلکه به نوعی بر اساس آموزه های اسلامی، به زن شخصیت و عزت انسانی می بخشد که از

دستاوردهای انقلاب اسلامی نیز به شمار می‌رود. بنابراین، در حالی که زنان باید در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی حضور داشته باشند، اما نباید از اصول اسلامی و هویت خود منحرف شود. حفظ حجاب و رعایت موازین اخلاقی اسلامی در تعاملات اجتماعی و فرهنگی از الزامات است که در الگوی سوم زن مسلمان به آن تاکید فراوانی شده است.

نتیجه این که، بررسی بعد اجتماعی الگوی سوم زن مسلمان از دیدگاه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای نشان می‌دهد که این الگو نه تنها در تقابل با الگوهای غربی و سنتی نادرست درباره زن قرار دارد، بلکه مدلی جامع و متعادل از نقش زن در جامعه اسلامی ارائه می‌دهد. ایشان با تاکید بر هویت مستقل زن، بر حضور فعال و مؤثر وی در عرصه‌های اجتماعی، علمی، فرهنگی و سیاسی پافشاری می‌کنند، در حالی که حفظ کرامت، عفاف و جایگاه خانوادگی زن را نیز لازمه این حضور می‌دانند. بنابراین، الگوی سوم زن مسلمان از منظر مقام معظم رهبری، الگویی است که در آن زن می‌تواند همزمان نقش‌آفرین اجتماعی باشد و در عین حال از ارزش‌های دینی، اخلاقی و انسانی خود صیانت کند. این الگو، ظرفیت تمدن‌سازی دارد و می‌تواند به‌عنوان الگویی نوین برای جوامع مسلمان و حتی فراتر از آن، برای زنان در سراسر جهان، الهام‌بخش باشد.

منابع

۱. قرآن کریم.
۲. پایگاه اطلاع رسانی و دفتر حفظ نشر و آثار امام خامنه ای (مدظله العالی).
۳. بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی. (۱۳۹۷). تهران: دفتر مقام معظم رهبری.
۴. آیت اللهی، زهرا. (۱۳۹۸). زن و خانواده در اسلام. تهران: انتشارات امیر کبیر.
۵. پژوهش های اجتماعی-فرهنگی. (۱۳۹۹). زنان ایرانی در دوران دفاع مقدی، الگوهای موفق. تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی.
۶. الگوی سوم زن در گام دوم انقلاب اسلامی. (۱۴۰۳) سید احمد رضوی. دانشنامه علوم مدیریت.